

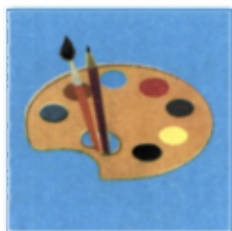
RAHIM HASANOV

TASVIRIY SAN'AT

1-SINF UCHUN DARSLIK

Qayta ishlangan 11-nashri

O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligi
nashrga tavsiya etgan

G'afur G'ulom nomidagi nashriyot-matbaa ijodiy uyi
Toshkent – 2013

Mas'ul muharrir

Asqarali Sulaymonov – pedagogika fanlari nomzodi

Taqrizchilar:

O'. Nurtojev – Kamoliddin Behzod nomidagi Milliy rassomlik va dizayn instituti dotsenti;

N. Ahmedova – Respublika Ta'lim markazi boshlang'ich ta'lim bo'limi boshlig'i;

F. Muhamedova – Respublika Ta'lim markazi mutaxassisi;

T. Mansurov – Toshkent viloyati Chinoz tumanidagi 40-maktab o'qituvchisi.

– topshiriqlar.

– uyga vazifa.

– dars tugadi.

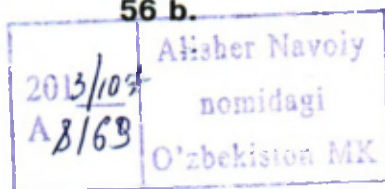
Davlat budget mablag'lari hisobidan chop etildi. Bepul.

Hasanov R.

Tasviriy san'at. 1-sinf uchun darslik. Qayta ishlangan 11-nashri. –

T.: G'afur G'ulom nomidagi nashriyot-matbaa ijodiy uyi, 2013. –

56 b.

40 41546
091

UO'K 741 (075)

KBK 74.268.51

ISBN 978-9943-03-003-9

© **Rahim Hasanov**
© **G'afur G'ulom nomidagi nashriyot-matbaa ijodiy uyi, 2013**

Ota-onangiz, aka-opalaringiz yordamida
o'qib, o'rganing

TASVIRIY SAN'AT TURLARI

Rangtasvir

Sarvar Sulaymonov. **Manzara.**

Laylo Salimjonova. **Hamro Rahimova.**

Baxtiyor Olimxonov. **Natyurmort.**

Haykaltaroshlik

Ravshan Mirtojibev. **Oybek.**

Grafika

Vladimir Parshin.
Salom.

Dilyus Mirsalimov.
Daraxtzor.

Qutlug' Basharov. **Poyga.**

RASSOMNING ISH QUROLLARI

Qalam va mo'yqalamlar

Akvarel
bo'yoqlar

Stakan

Rangli
qalamlar

O'chirg'ich

Palitra

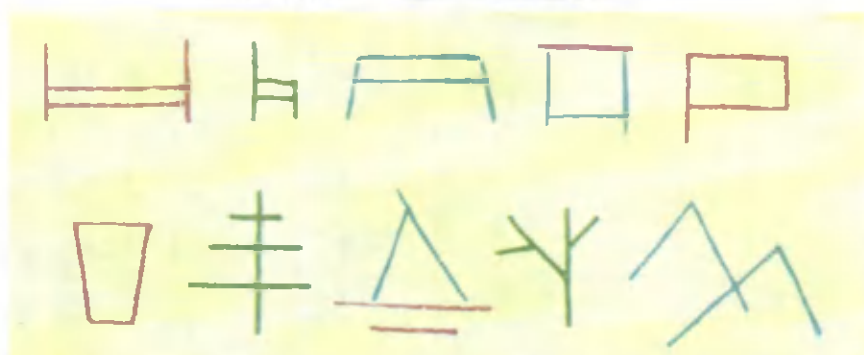
Guash
bo'yoqlar

Ish o'rnini tashkil etish

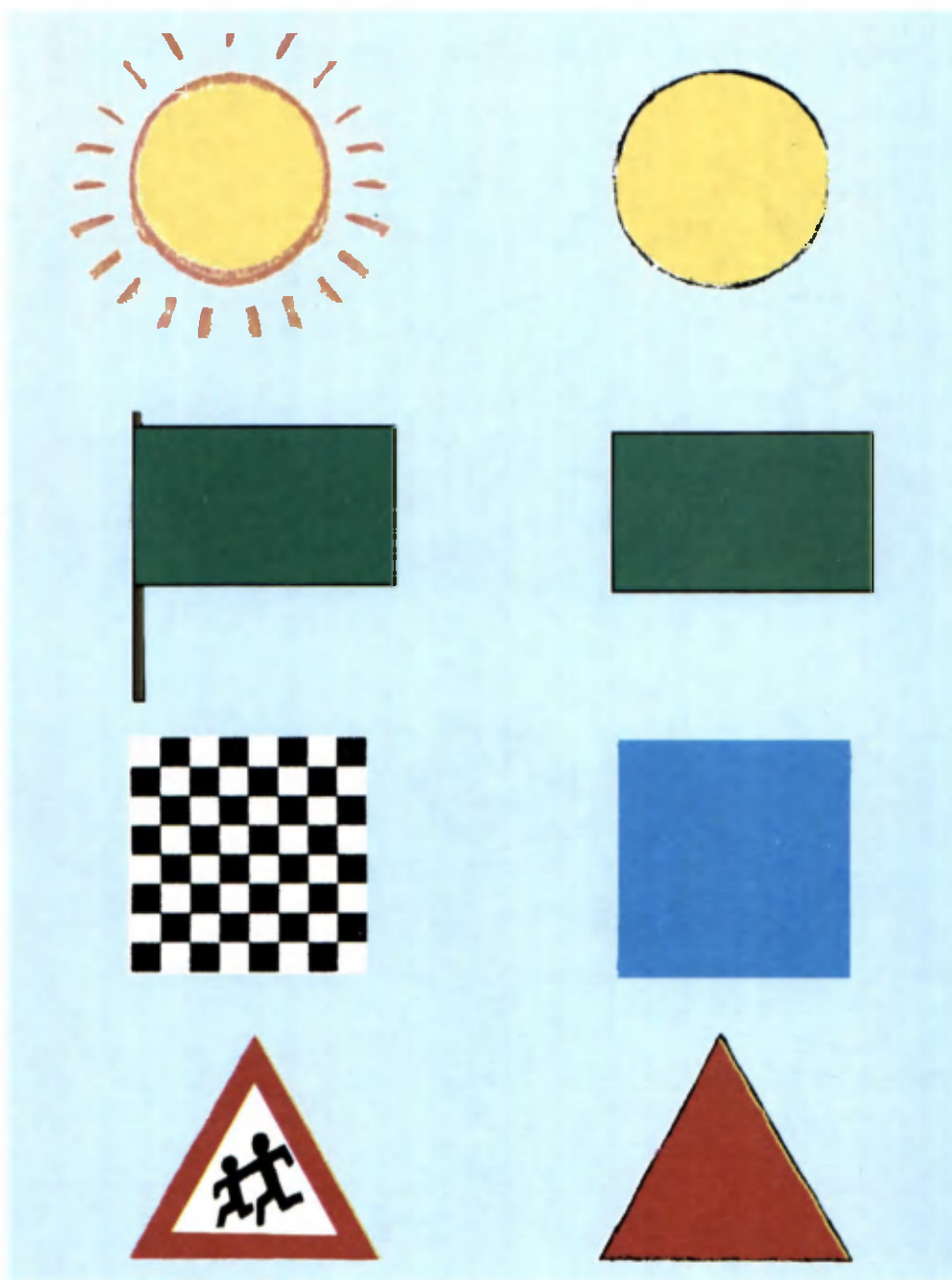

CHIZIQLAR VA SHAKLLAR

Tasvirlar va shakllar

Shakllarning nomlarini ayting.

To'liqsimon chiziqlar va shakllar

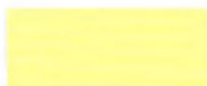

BO'YOQLAR VA RANGLAR

Akvarel va guash bo'yoqlar

Ranglar

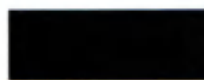
Sariq

Oq

Qizil

Qora

Zarg'aldoq

Kulrang

Ko'k

Jigarrang

Yashil

Binafsha

Asosiy ranglar

Qizil

Sariq

Ko'k

Asosiy ranglardan boshqa ranglar
hosil qilish

Yashil

Zarg'aldoq

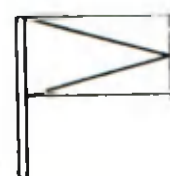
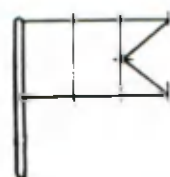
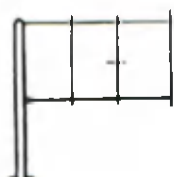
Binafsha

BAYROQCHA RASMINI ISHLASH

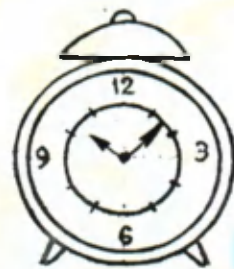
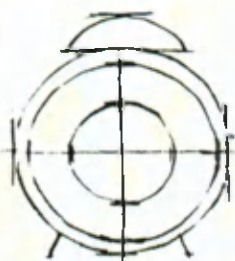
Tengdoshingiz ishlagan rasm.

SOAT RASMINI ISHLASH

Soat rasmi shunday ishlanadi:

KUZ FASLINI IDROK ETISH

Rahim Ahmedov. **Kuz manzarasi.**

Abduvali Mo'minov. **Manzara.**

Sa'dulla Abdullayev. **Kuz.**

«KUZ» MAVZUSIDA RASM ISHLASH

Kuzda tabiat har xil ko‘rinishda bo‘ladi.

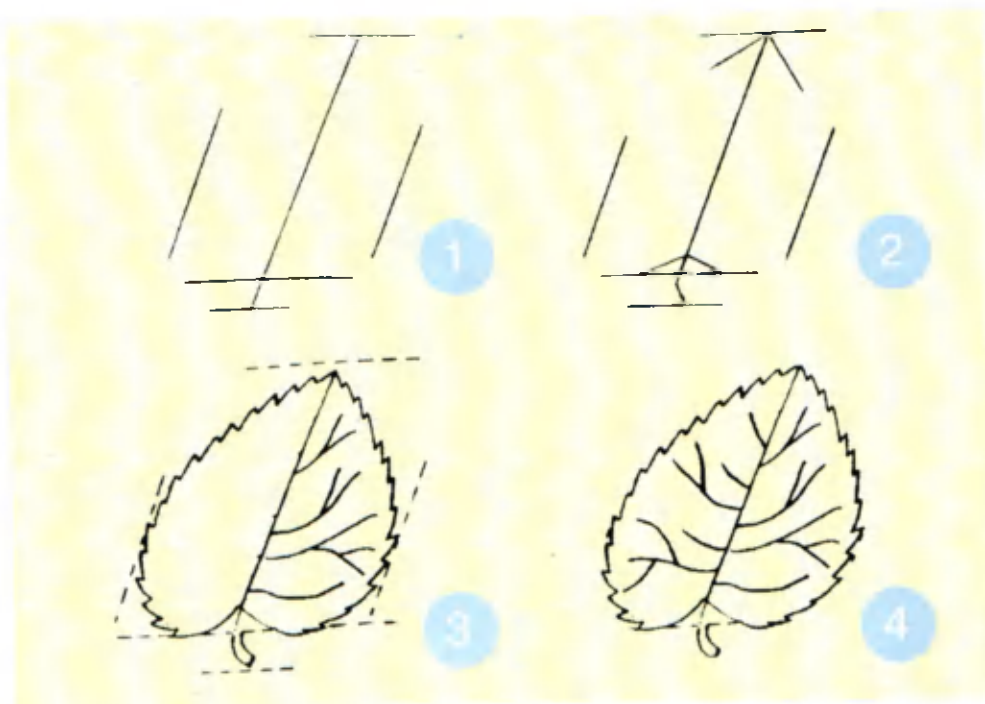

BARGLAR RASMINI ISHLASH

Barglarning shakllari va ranglari har xil bo'ladi.

Barg rasmi shunday chiziladi:

Barg rasmi shunday bo'yaladi:

BARGLARDAN TASVIR HOSIL QILISH

Barglardan qush va baliq tasviri shunday ishlanadi:

HAYKAL ISHLASH

Steklar

Plastilin

Georgiy Ulko. **Usta Jo'raqulov.**

Ustaning ishlaridan namunalar.

Usta Hamro Rahimova ishlaridan namunalar.

O'yinchoq haykalcha quyidagicha yasaladi:

AKVARIUMDAGI BALIQLAR RASMINI ISHLASH

Baliqlar tuzilishi va rangi jihatidan turlicha bo'ladi.

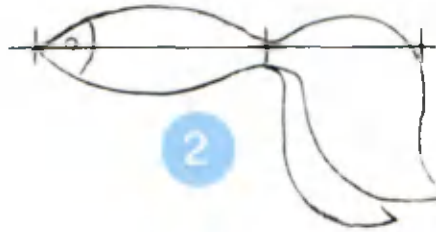

Tengdoshingiz ishlagan rasm.

Baliq rasmi shunday ishlanadi:

1

2

3

4

«IKKI ECHKI» ERTAGI ASOSIDA HAYKAL ISHLASH

Echki haykali shunday ishlanadi:

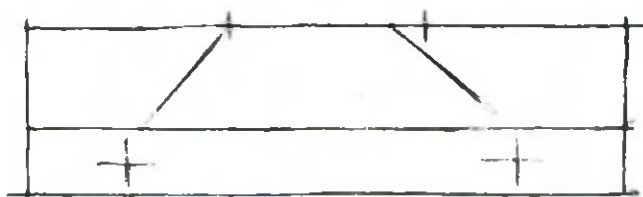

AVTOMASHINA RASMINI ISHLASH

Mashinalarning shakliga e'tibor bering hamda nomlarini ayting.

Avtomashina rasmi quyidagicha
chiziladi va bo'yaladi:

1

2

3

4

Endi avtomashina rasmini ishlang.

Sinfda boshlagan ishingizni yakuniga yetkazing.

QISH FASLINI IDROK ETISH

Quyidagi rasmda qish fasli tasvirlangan:

Alijon Rahimov. **Qish.**

R. Xudoyberganov. **Qish.**

Yuqoridagi rasmda qish fasli tasvirlanganligini qanday bilish mumkin? Rasmda kimlar va nimalar tasvirlangan?

Qish manzarasini kuzating.

«QISH» MAVZUSIDA RASM ISHLASH

Kuzatganlaringiz asosida qish manzarasi rasmini ishlang.

Sinfda boshlagan ishingizni nihoyasiga yetkazing.

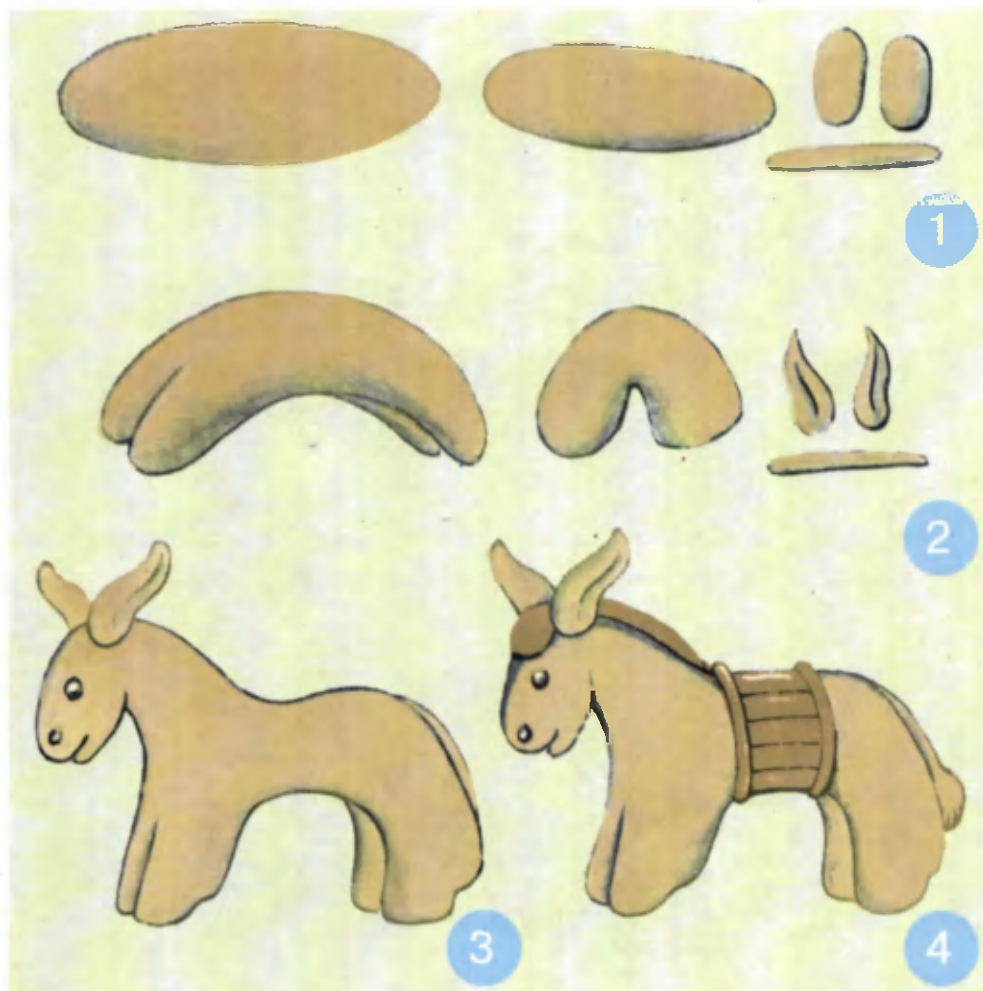

XO'TIK HAYKALINI ISHLASH

Bu loydan ishlangan xo'tikning
haykalchasi.

Siz avval toychoq haykalchasini ishlagan edingiz. Uni qanday ishlagan bo'lsangiz xo'tik haykalchasini ham shunday ishlaysiz.

Xo'tik haykalchasini plastilin yoki loydan ishlashga kirishing.

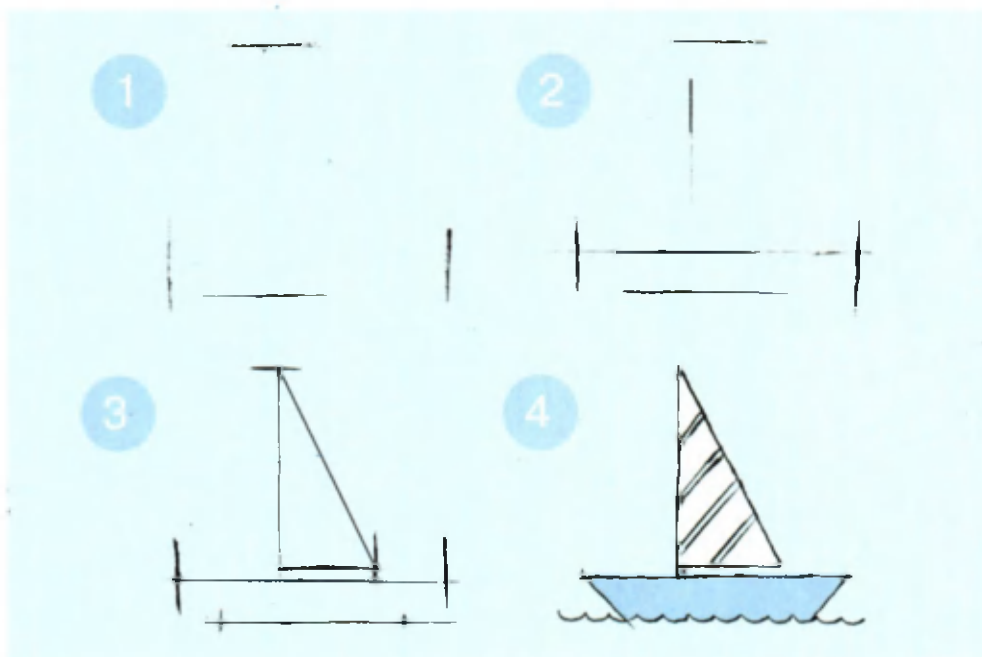
Sinfda boshlagan ishingizni yakuniga yetkazing.

YELKANLI QAYIQCHA RASMINI ISHLASH

Qayiqcha rasmi quyidagi tartibda
chiziladi va bo'yaladi:

Siz ham yelkanli qayiqcha rasmini
ishlang.

«UCH TULKI» ERTAGI ASOSIDA RASM ISHLASH

Ertakning mazmuni quyidagicha:

Qashqa laqabli quyon eshagini minib, xo'tigini ergashtirib o'rmonga yo'l oladi. Do'stlari o'rmonda ayyor tulkilar borligini aytib, uni ogohlantirishadi. Qashqa ularning gapiga kirmaydi. O'rmonda u dastlab ota tulkiga aldanib xo'tigini, so'ng ona tulkiga eshagini o'g'irlatadi.

Aldangan quyon ko'l yoqasida yig'lab o'tirgan tulkichaga duch keladi va undan nima sababdan yig'layotganligini so'raydi.

Tulkicha hamyoni suvga tushib ketganligini, agar hamyonni suvdan olib chiqib bersa yuz tangasini unga berishini aytadi. Quyon yuz tangaga eshak sotib olish xayolida kiyimlarini yechib suvga sho'ng'iydi. Fursatdan foydalangan tulkicha uning kiyimlarini olib ketadi.

Qashqa hamyonni topa olmay suvdan chiqsa, kiyimlari yo'q. Uchta tulkiga aldanganini sezgan quyon o'rmonzorga yolg'iz bormaydigan bo'libdi.

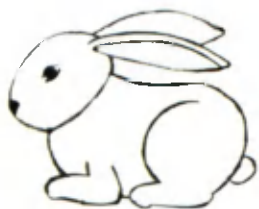
Quyov va tulki tasvirlari quyidagi bosqichlarda ishlanadi:

1

2

3

4

1

2

3

4

Ertak mazmuni asosida rasm ishlang.

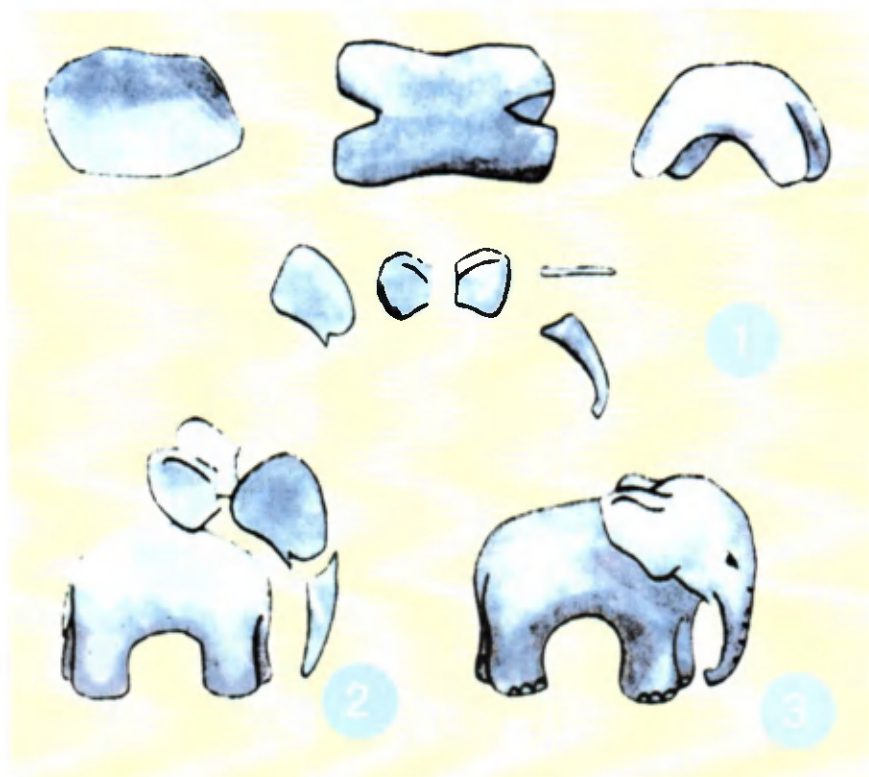

Sinfda boshlagan ishingizni yakuniga yetkazing.

FIL HAYKALCHASINI ISHLASH

Siz avval turli haykalchalar ishlagan edingiz. Ularni qanday ishlagan bo'lsangiz, fil haykalchasini ham shu tartibda quyidagi bosqichlarda ishlaysiz:

Fil haykalini loy yoki plastilindan ishlang.

Boshqa biror bir hayvonning haykalchasini ishlang.

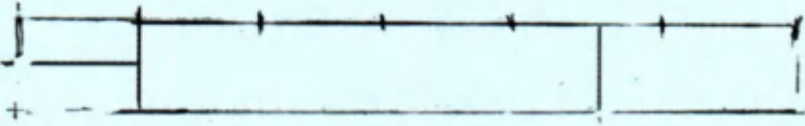

SAMOLYOT RASMINI ISHLASH

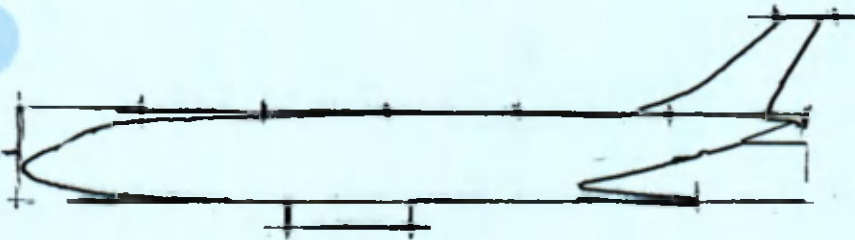

Samolyotlar har xil bo'ladi.

1

2

3

4

Samolyotlar rasmlarini kuzating. Ularning tuzilishi, o'lchovlarini aniqlang va rasmini ishlang.

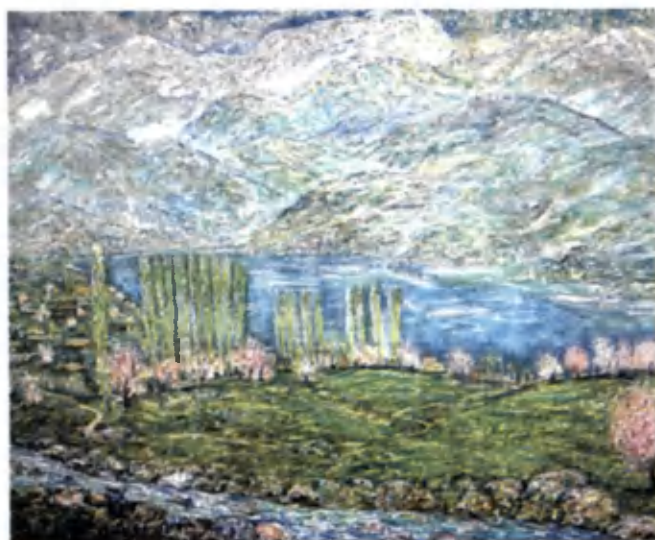
O'zingiz yoqtirgan samolyot rasmini ishlang.

BAHOR FASLINI IDROK ETISH

Abduvali Mo'minov. **Moviy ko'l.**

Anvar
Mirsoatov.
Bahor.

Bahor fasli ko'rinishlarini kuzating.

HAVO SHARI RASMINI ISHLASH

Tengdoshingiz ishlagan rasm.

Yuqoridagi havo sharlarini chizing va bo'yang.

Boshqa shakldagi va rangdagi sharlar rasmini ishlang.

«O‘LKAMIZDA BAHOR» MAVZUSIDA RASM ISHLASH

O‘rol Tansiqboyev. **O‘zbekistonda mart.**

Asarni yaxshilab kuzating, unda nimalar tasvirlanganligini gapirib bering.

Gullayotgan daraxtning rasmini ishla-
moqchi bo'lsangiz, quyidagi namunalar-
ga e'tibor bering:

Tengdoshingiz ishlagan rasm.

Gullagan daraxt rasmini ishlang.

Bahorgi tabiat manzarasi quyidagi bosqichlarda chiziladi:

1

2

3

Bahorgi tabiat manzarasi rasmini chizing.

Sinfda ishlagan bahorgi tabiat manzarasini davom ettiring va bo'yang.

GULLAR RASMINI ISHLASH

Bahorda ochilgan gullar o'z shakli va rangi bilan odamlarni maftun etadi. Ayniqsa, binafsha, lolaqizg'aldoq, momaqaymoq, gulsafsar, atirgul kabi rangbarang gullar odamlarni zavqlantiradi.

G'afur Abdurahmonov.
Qizil karnaygulli natyurmort.

Laylo Salimjonova. **Gullar.**

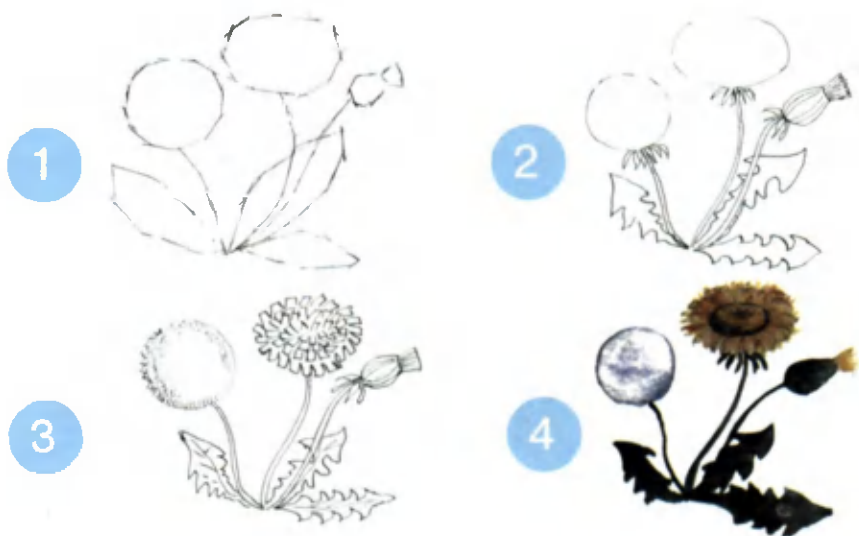
Tengdoshingiz ishlagan rasm.

Rasmda qanday gullar va nimalar tasvirlanganligi hamda ishlatilgan ranglar haqida gapirib bering.

Quyidagi berilgan momaqaymoq gulini yaxshilab kuzating. Uning bo'yi, guli, bargining shakli va rangini aniqlang.

Momaqaymoq guli quyidagicha chiziladi:

Momaqaymoq guli rasmini ishleng.

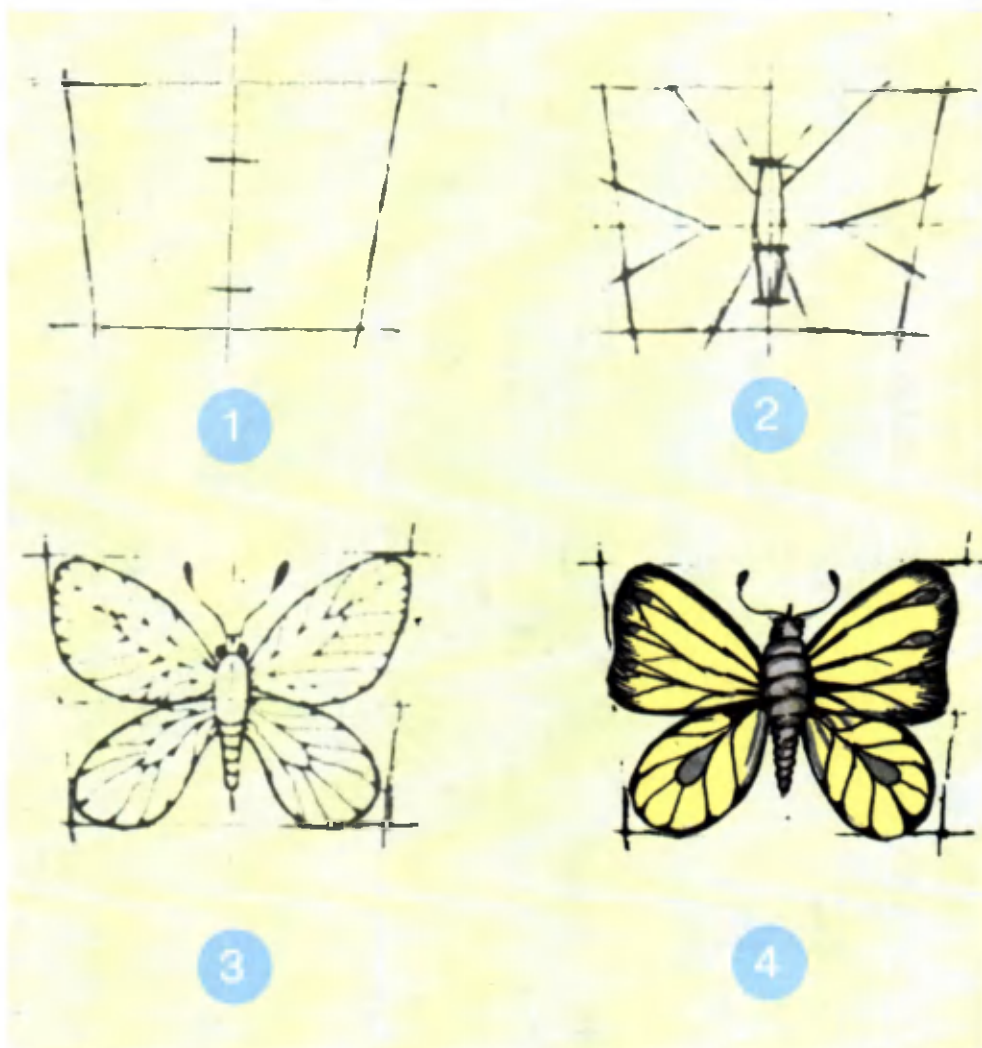

KAPALAK RASMINI ISHLASH

Siz rang-barang kapalaklarning guldan gulga qo'nib uchishini ko'p ko'rgansiz. Kapalaklar katta-kichik va har xil rangda bo'ladi.

Kapalak rasmi quyidagi bosqichlarda ishlanadi:

Kapalak rasmini ishlash bosqichlarini diqqat bilan kuzating va uning rasmini ishlang.

O'zingiz yoqtirgan kapalak rasmini chizing va bo'yang.

TO'TIQUSH RASMINI ISHLASH

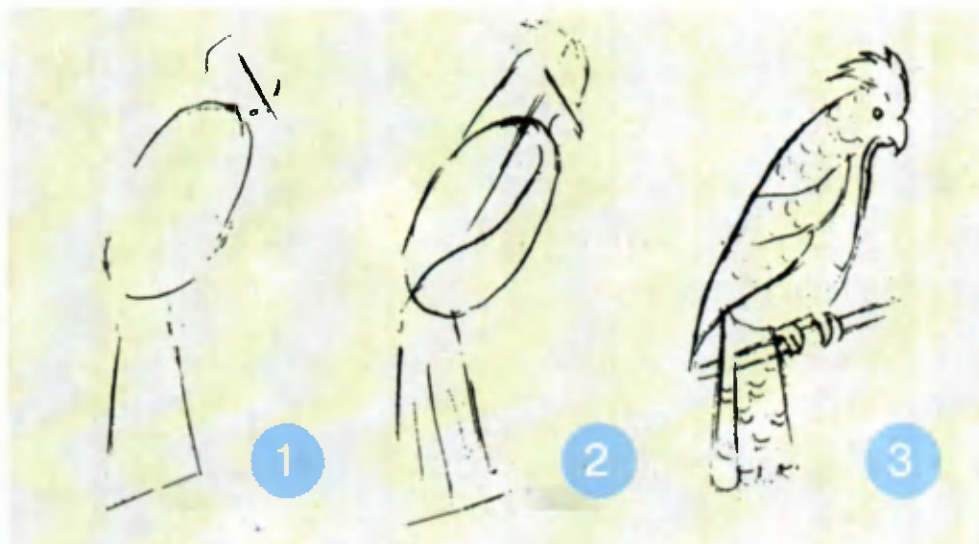
To'tilarning dunyoda juda ko'p turlari bor. Ular katta-kichik, turli rangda, nihoyatda chiroyli bo'ladi. Ayrim to'tilar say-rasa, boshqalari ba'zi bir so'zlarni, to-vushlarni taqlid qilib qaytaradilar.

Rasmdagi to'tilarni yaxshilab kuzating, ularning tuzilishi, shakli, katta-kichikligi, rangi qandayligini gapirib bering.

Endi rasm chizishga kirishsangiz bo'ladi. Avvalo to'ti rasmini qog'ozning qaysi joyiga chizishingizni va uning katta-kichikligi qanday bo'lishini belgilab oling. To'tini xohlagan rangingizga bo'yashingiz mumkin.

To'tiqush rasmi quyidagi bosqichlarda chiziladi:

4

5

6

Siz ham to'tiqush rasmini ishlang.

O'zingiz bilgan boshqa qushning rasmini chizing va bo'yang.

MUNDARIJA

Tasviriy san'at turlari.....	3
Rassomning ish qurollari.....	7
Chiziqlar va shakllar.....	10
Bo'yoqlar va ranglar.....	13
Bayroqcha rasmini ishlash.....	15
Soat rasmini ishlash.....	16
Kuz faslini idrok etish.....	17
«Kuz» mavzusida rasm ishlash.....	19
Barglar rasmini ishlash.....	20
Barglardan tasvir hosil qilish.....	22
Haykal ishlash.....	23
Akvariumdagi baliqlar rasmini ishlash.....	26
«Ikki echki» ertagi asosida haykal ishlash.....	28
Avtomashina rasmini ishlash.....	29
Qish faslini idrok etish.....	31
«Qish» mavzusida rasm ishlash.....	33
Xo'tik haykalini ishlash.....	34
Yelkanli qayiqcha rasmini ishlash.....	36
«Uch tulki» ertagi asosida rasm ishlash.....	37
Fil haykalchasini ishlash.....	40
Samolyot rasmini ishlash.....	41
Bahor faslini idrok etish.....	43
Havo shari rasmini ishlash.....	44
«O'lkamizda bahor» mavzusida rasm ishlash.....	45
Gullar rasmini ishlash.....	48
Kapalak rasmini ishlash.....	51
To'tiqush rasmini ishlash.....	53

Rahim Hasanov

TASVIRIY SAN'AT

1-sinf uchun darslik

Qayta ishlangan 11-nashri

Muharrir *M. Yo'ldosheva*

Badiiy muharrir *A. Bahromov*

Texnik muharrir *T. Smirnova*

Musahhah *F. Ortiqova*

Kompyuterda sahifalovchi va dizayner *A. Sulaymonov*

Nashriyot litsenziya raqami AI № 154. 14.08.09.

2013-yil 25-martda bosishga ruxsat etildi. Bichimi 70x100 $\frac{1}{16}$.
Kegli 18 shponli. Pragmatic garniturasi. Ofset bosma usulida bosildi.
4,55 shartli bosma toboq. 5,0 nashr tobog'i.
Adadi 448279 nusxa. 143-raqamli buyurtma.

O'zbekiston Matbuot va axborot agentligining
G'afur G'ulom nomidagi nashriyot-matbaa ijodiy uyida chop etildi.
100128. Toshkent. Shayxontohur ko'chasi, 86.

**Bizning internet manzilimiz: www.gglit.uz
E-mail: iptdgulom@sarkor.uz, info@gglit.uz**